

4. Про заходи щодо стабілізації платіжного балансу України відповідно до статті XII Генеральної угоди з тарифів і торгівлі 1994 року: Закон України від 28.12.2014 р. № 73-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/73-19>

5. Митний кодекс України: Закон України від 13.03.2012 р. № 4495-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/4495-17>

Ніконова М.В.

*кандидат економічних наук,
старший економіст,
Національний банк України*

«COST OF CRISES» АБО ПІДХОДИ ДО ОЦІНЮВАННЯ «ВАРТОСТІ» БАНКІВСЬКОЇ КРИЗИ

Фінансова криза 2007-2008 р., виявивши прогалини регулювання та нагляду за фінансовим сектором, загостривши проблему «moral hazard» та засвідчивши відсутність уваги до системних ризиків, зумовила актуальність визначення можливих підходів до оцінювання «вартості» банківської кризи.

На сучасному етапі розвитку фінансової системи проблемою узагальнення підходів до оцінювання «вартості» банківської кризи займаються зарубіжні вчені-економісти, зокрема Luc Laeven, Fabian Valencia David S. Hoelscher та ін. Значну увагу аналізу кризових явищ також приділяють українські вчені-економісти: В.В. Крилова, В.І. Міщенко, С.В. Науменкова, З.М. Васильченко.

Метою цієї статті є узагальнення підходів до оцінювання вартості банківської кризи та визначення можливих підходів до оцінювання вартості банківської кризи в Україні.

За результатами аналізу літературних джерел [1-9], присвячених даній проблемі доводиться констатувати відсутність єдиного підходу до оцінювання «вартості» банківської кризи. Переважна більшість проаналізованих підходів зводиться до виокремлення таких основних складових, як зміна ВВП, фіскальні витрати, а також зміна обсягів кредитування.

Проте, на наш погляд, очевидним є той факт, що окремі заходи або дії реалізовані з боку приватного або державного сектору неможливо виміряти у грошовому вимірі. Мова, наприклад, йде про те, що у США в жовтні 2008 року було здійснено безпрецедентне перетворення компаній

«Goldman Sachs» і «Morgan Stanley» на банківські холдингові компанії з повним доступом до федеральної підтримки.

Крім того, на наше глибоке переконання, здійснити точний вимір економічних наслідків окремих заходів та/або дій у даний момент часу не є можливим. Ми вважаємо, що остаточна оцінка кризи (зокрема збитків) повинна бути визначена (переглянута) з часом.

З огляду на викладене вище доводиться констатувати, що оцінювання вартості банківської кризи в Україні повинно ґрунтуватись на двох основних складових: макроекономічних та мікроекономічних характеристиках банківської кризи.

У випадку оцінювання вартості банківської кризи за «макроекономічними характеристиками» банківської кризи (ВВП, інфляція, внутрішнє кредитування тощо, проблемним є питання «чи виключно кризові явища у банківському секторі вплинули на значення макроекономічних показників».

При цьому, основними «мікроекономічними характеристиками» банківської кризи, ми вважаємо, мають бути такі:

- показники діяльності банківської системи (проблемні банки, депозити, обсяги кредитування, недіючі кредити тощо);

- вартість рішень стосовно банківського сектору (cost of resolution). При цьому оцінювання втрат, пов'язаних із реалізацією заходів, здійснюється з огляду на основні складові кризового менеджменту (crisis containment, bank restructuring, asset management), а також джерела здійснення відповідних витрат: витрати приватного та державного секторів (private sector resolution та government resolution).

Слід зазначити, що у літературних джерелах, в яких розглядаються підходи до визначення вартості банківської кризи, не містяться концепції щодо розкриття факторів впливу банківської кризи на ВВП. Проте за результатами проведеного огляду доцільним вбачається виокремлення двох підходів до визначення такого впливу.

Ми є прихильниками, що доцільно виокремлювати два підходи до визначення впливу саме банківської кризи на ВВП, з огляду на дані в розрізі:

- каналів поширення кризових явищ;
- системи національних рахунків.

При розгляді можливих каналів поширення кризових явищ, особлива увага має бути приділена таким каналам:

- фінансовий канал (зменшення внутрішнього та зовнішнього кредитування);

- торговий канал (торгові шоки, які пов'язані із суттєвим зменшенням попиту);

– отже, згідно з даним підходом методологія визначення впливу банківської кризи на ВВП України має виходити з виключення з загального рівня падіння ВВП впливу фактору суттєвої експорт орієнтованості та залежності України від цін на сировинні ресурси. У свою чергу, зміну (зменшення) обсягів кредитування можна розглядати як визначальний фактор впливу банківської кризи на рівень падіння ВВП.

Ми вважаємо, що у випадку впливу саме банківської кризи на ВВП на основі системи національних рахунків, очевидною є низка переваг:

– дозволяє комплексно оцінити стан національної економіки та результати діяльності окремих галузей економіки шляхом протиставлення кожній стадії відтворення відповідного рахунку або групи рахунків, які характеризують інтенсивність руху вартості товарів та послуг через всі стадії відтворювального циклу;

– таким чином, відповідно до даного підходу визначення впливу банківської кризи на ВВП України може здійснюватись на основі аналізу фактичного вкладу банків (або сектору «інших депозитних корпорацій») у ВВП країни.

Отже, в основі розглянутих вище підходів насамперед перебуває аналіз фактору кредитування банками економіки країни. Проте визначення впливу банківської кризи на ВВП згідно з першим підходом (канали поширення кризових явищ) є досить умовним та грубим. На відміну від другого підходу (система національних рахунків), який дозволяє точніше виміряти вклад банків у ВВП, а отже, й вплив банківської кризи на ВВП.

Найзмістовнішими у цьому контексті вбачаються рахунки фінансових потоків, що являють собою тривимірну матрицю, в якій пов'язуються сектори–кредитори, сектори-боржники та фінансові активи, що використовуються в операції.

Подальша робота щодо ідентифікації можливих підходів до оцінювання вартості банківської кризи в Україні повинна виходити з узагальнення всіх даних, які підпадають під запропоноване нами визначення двох основних характеристик (макро- і мікроекономічних), а також має бути продовжена у напрямі розвитку в Україні рахунків фінансових потоків.

Список використаних джерел:

1. David S. Hoelscher Managing Systemic Banking Crises – Режим доступу: <http://web.worldbank.org/archive/website01049/WEB/IMAGES/HNOELSCH.PDF>
2. Gerard Caprio, Jr. Daniela Klingebiel Banking insolvencies: Cross-country experience// The world Bank. Policy Research Working Paper #1620. – July 1996. – Режим доступу: <http://elibrary.worldbank.org/doi/pdf/10.1596/1813-9450-1620>

3. Glenn Hoggarth, Jack Reidhill, Peter Sinclair Resolution of Banking Crises: An Overview//Presented at the Centre for European Economic Research, July 2003. – Режим доступу: http://ftp.zew.de/pub/zew-docs/div/regconf/Hoggarth_1.pdf

4. Financial Crises: Characteristics and Indicators of Vulnerability // International Monetary Fund, 1998. – P. 74-97. – Режим доступу: <https://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/weo0598/pdf/0598ch4.pdf>

5. Luc Laeven, Fabian Valencia Resolution of Banking Crises: The Good, the Bad, and the Ugly// IMF Working Paper/10/146, June 2010. – Режим доступу: <http://www.imf.org/external/pubs/ft/wp/2010/wp10146.pdf>

6. Luc Laeven, Fabian Valencia Systemic Banking Crises Database: An Update IMF Working Paper/12/163 – June 2012. – Режим доступу: <https://www.imf.org/external/pubs/ft/wp/2012/wp12163.pdf>

7. Mr. David S. Hoelscher Bank Restructuring and Resolution // IMF Publications. – Режим доступу: https://books.google.com.ua/books?id=QNqWvSXcV7QC&pg=PA8&lpg=PA8&dq=cost+of+crisis+resolution&source=bl&ots=WSEHBbbNTd&sig=RV_OBdpiXLA1fvhWRQ6yBPJ-jhI&hl=ru&sa=X&ei=CN40VY3_Aur9ygPN7YHoCA&ved=0CBsQ6AEwADgK#v=onepage&q=cost%20of%20crisis%20resolution&f=false

8. Patrick Honohan, Daniela Klingebie Controlling the Fiscal Cost of Banking Crises The World Bank. – Policy research working paper № 2441. – Режим доступу: http://www-wds.worldbank.org/servlet/WDSContentServer?WDSPIB/2000/11/04/000094946_0010200530432/Rendered/PDF/multi_page.pdf

9. The cost of the Wall Street-Caused financial Collapse and ongoing economic crisis in more than \$12,8 trillion. – Report from Better Markets. – September 2012. – Режим досту: http://bettermarkets.com/sites/default/files/Cost%20Of%20The%20Crisis_2.pdf